La col·lecció paleontològica del Plistocè de Monti-sion dipositada a la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB)

Damià VICENS, Guillem X. PONS, Francesc GRACIA i Laura DEL VALLE

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL DE LES BALEARS

Vicens, D., Pons, G.X., Gràcia, F. i Del Valle, L. 2026. La col·lecció paleontològica del Plistocè de Monti-sion dipositada a la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 69: 335-345. ISSN 0212-260X. e-ISSN 2444-8192. Palma.

S'ha realitzat un inventari de la col·lecció del Plistocè procedent del col·legi Monti-sion (Palma). El material estava completamente desordenat i amb les etiquetes amuntegades. S'han catalogat 195 espècimens de 8 jaciments de Mallorca. La majoria procedeixen de jaciments litorals i els mol·luscs, tan marins com terrestres, són els espècimens més nombrosos. També hi ha material mastològic procedent de dos jaciments càrstics com són el de la cova de son Bauzà (Palma) i les coves de Campanet (Campanet), amb un component històric de quan s'obriren al públic aquestes coves turístiques, tot coincidint també amb el naixement d'un grup de naturalistes que crearía la Societat d'Història Natural de les Balears. Aquest modest conjunt de material del Pleistocè forma part d'una col·lecció naturalística molt més gran, actualment en fase de catalogació.

Paraules clau: *recuperació col·leccions científiques, col·lecció Monti-sion, patrimoni paleontològic, Mallorca.*

THE PLEISTOCENE PALEONTOLOGICAL COLLECTION FROM MONTI-SION DEPOSITED AT THE SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL DE LES BALEARS. An inventory of the Pleistocene collection from the Monti-sion school (Palma) has been carried out. The material was disorganized and the labels were piled up. A total of 195 specimens from 8 sites in Mallorca have been cataloged. Most of them come from coastal sites, and mollusks -both marine and terrestrial- are the most numerous specimens. There is also mammal material (mastological material) from two karst sites: the Son Bauzà cave (Palma) and the Campanet caves (Campanet) possess a historical dimension dating back to when they were first opened to the public as a tourist attraction—a period that also coincided with the emergence of a group of naturalists who would go on to found the Natural History Society of the Balearic Islands. This modest assemblage of Pleistocene material is part of a much larger natural history collection, which is currently undergoing cataloging.

Keywords: *recovery of scientific collections, Monti-sion collection, paleontological heritage, Mallorca.*

Damià VICENS, Guillem X. PONS, Francesc GRACIA i Laura DEL VALLE, Societat d'Història Natural de les Balears. Carrer Margarita Xirgú, 16 baixos. 07011. Palma de Mallorca. Email:. dvicens7@hotmail.com ; i GXP i LDV departament de Geografia, Universitat de les Illes Balears, email: guillemx.pons@uib.es.

Recepció del manuscrit: 22-09-2026; revisió acceptada: 13-11-2026; publicació online: 14-11-2026.

Introducció

Des d'abans de la fundació oficial de la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB) el 1954, els membres pioners es van preocupar per a la creació i preservació de col·leccions científiques, així als inicis hi havia sempre un vocal encarregat del museu. Han passat els anys i la compra del local de son Cotoner el 2007, ha fet que l'entitat disposi de la custòdia de col·leccions dels seus socis, no socis i d'algunes institucions educatives com puguin ser La Salle-Palma o el col·legi dels Pares Teatins del carrer del vi, de Palma (Pons i Vicens, 2017; 2022). Recentment s'ha firmat un conveni de comodat per a recuperar la col.lecció del Col·legi Monti-sion (Palma).

Els plans de la Companyia de Jesús per a l'antic convent, claustre (Fig. 1) i aules del centre històric varen passar, en principi, a llogar els espais per a la seva reconversió en una residència de la tercera edat o centre assistencial de caràcter privat (Amorós, 2024). El juny de 2025, el col·legi va tancar les portes (Font, 2025a) abandonant una llarga trajectòria educativa i donar un nou ús a les seves instal.lacions (Font, 2025b).

Afortunadament, en els darrers anys, l'interès pel patrimoni històric-educatiu i els museus pedagògics ha crescut notablement posicionant aquests elements com agents culturals actius en la transmisió de sabers i en la construcció de memòries col·lectives (Torres *et al*., 2026).

La SHNB va estar vinculada en els seus inicis al Col·legi Monti-sion. El Nadal de 1947, quan es parlava de crear una Societat científica-naturalística, les primeres reunions, els pioners de la Societat, es varen celebrar entre aquelles parets. Alguns dels socis fundadors, com fou el Pare Juan Cañigueral, fou un dels impulsors i fundador d'aquesta Societat.

Fig. 1. Claustre del convent de Monti-sion (Palma). A l'esquerra es pot observar l'estàtua de Ramon Llull i que hores d'ara es troba al pati de l'IES Ramon Llull de Palma. Per a més informació d'aquesta estàtua, consultar Alomar i Farràs (2018). Foto Josep Salvany i Blanc. Any 1915 (Memòria Digital de Catalunya. Biblioteca de Catalunya).
Fig. 1. *Cloister of the Convent of Monti-sion (Palma). On the left is the statue of Ramon Llull, which is currently located in the courtyard of the Ramon Llull High School (IES) in Palma. For further information on this statue, see Alomar and Farràs (2018). Photo by Josep Salvany i Blanc, 1915 (Digital Memory of Catalonia / Library of Catalonia).*

En aquell moment la incorporació ja d'algunes dones naturalístiques feren canviar de seu, doncs estava prohibida l'entrada a les dones dins del recinte de Monti-sion, i segons Andreu Muntaner (comentaris personals) el col·legi d'apotecaris va acollir poc temps després (1948) aquesta primera Societat (Pons *et al*., 2022).

Molt del material que conformava el gabinet de ciències naturals de Monti-sion fou donat i preparat per aquests socis pioners bàsicament durant els anys 40 i 50 (Pons *et al*., 2025).

Amb posterioritat, un dels conservadors

Fig. 2. Una part del material del Pleistocè tal i com estava disposat el 2007 al col·legi de Monti-sion (Foto G. X. Pons).
Fig. 2. *Photo of the Pleistocene material as it was arranged in 2007 at the Monti-sion School (Photo by G. X. Pons).*

més actiu del Museu Monti-sion fou el Pare Sebastià Feliu (Pons i Vicens, 2004), i també Vocal I de la Junta de la SHNB des del 1983 al 1985 (Vicens *et al*., 2022).

El 2007 un de nosaltres (GXP) membre de la junta de la SHNB, va ser cridat, per visitar i fer un informe sobre el material científic dipositat a Monti-sion. En aquell moment, el material científic estava ben conservat i es recomanava que restàs allà, i també es suggeria fer un inventari/catalogació del tota la col·lecció (Fig. 2) (Pons, 2007). Malauradament, aquesta darrera recomanació no es va dur a terme i la col.lecció es va anant deteriorant.

Amb motiu de deixar l'actual seu històrica del Col·legi, la SHNB es va preocupar de que aquesta col·lecció naturalística no es perdés. En aquest moment la situació d'aquest gabinet d'història natural no es trobava en molt bones condicions i alguns elements eren del tot irrecuperables. No obstant, per tots el vincles que ens unien, des de la Societat d'Història Natural de les Balears ens sentíem en l'obligació moral i sentimental de fet tot el possible per conservar dit material.

Segons ens comentaren, l'aparició d'aluminosi a l'edifici va obligar a un trasllat del seu lloc original a unes golfes de l'edifici

un trasllat intern no massa adequat, que, sumat al pas del temps i manca de conservació, va deteriorar greument part del material.

Davant el risc de pèrdua pel tancament de la seu històrica del col·legi, la SHNB i la Companyia de Jesús van mantenir negociacions que culminaren el 12 de juny de 2025 amb la signatura d'un contracte de comodat. Finalment, el 19 de juny de 2025, un grup de socis de la SHNB va traslladar la col·lecció al seu local per garantir-ne la custòdia i conservació (Pons *et al*., 2025).

Una petita part de la col·lecció de Monti-sion conté material del Quaternari de Mallorca, i la SHNB disposa d'un ampli ventall de col·leccions on hi ha material ja inventariat d'aquesta cronologia. A més, històricament, les obres cabdals de Joan Cuerda sobre el Quaternari de les Illes Balears (Cuerda, 1975; 1987) i l'article pioner d'Andreu Muntaner sobre les platges del Quaternari de la badia de Palma (Muntaner, 1957) -persones molt vinculades a la SHNB- són potenciadores de l'estudi d'aquests materials. Per la qual cosa, vam decidir catalogar aquest material entre juny i setembre de 2026.

Metodologia

S'han pogut aparellat les etiquetes descontextualitzades amb els fòssils del Quaternari gràcies als coneixements de paleontologia del Plistocè dels autors. També s'han utilitzat unes fotografies fetes el 2007 (Pons, 2007) (Fig. 2), quan la col·lecció estava en bones condicions, per a confirmar l'aparellament d'algun fòssil amb l'etiqueta. S'ha realitzat una base de dades.

Els espècimens s'han col·locat dins bossetes de plàstic amb tancament en clip i l'etiqueta original, dins una capsa de cartró.

Per a la nomenclatura taxonòmica de les espècies marines s'ha seguit a WoRMS (2026).

La col·lecció de Monti-sion

L'activitat docent i científica de la comunitat jesuïta va ser intensa al segle XX. Entre els principals artífexs de la col·lecció destaca el Pare Juan Cañigueral Cid (1912-1980), botànic i especialista en corologia de plantes vasculars, qui va exercir com a secretari de la naixent SHNB. Cañigueral fou el responsable de la conservació del Laboratori i del Museu de Ciències Naturals de la institució escolar en els períodes 1938-1941 i 1946-1952. Posteriorment, el Pare Sebastià Feliu (1932-2024) va continuar aquesta tasca com a encarregat del museu i dels laboratoris entre els anys 1967 i 1999, compaginant-ho amb una dilatada trajectòria docent en ciències naturals i biologia.

La vinculació de Juan Cañigueral i Sebastià Feliu amb la SHNB, va ser crucial perquè naturalistes com Joan Cuerda, Andreu Muntaner, Joan Bauzà, entre d'altres, donassin material paleontològic al Museu de Monti-sion.

Finalment, la col·lecció incorpora elements malacològics històrics de la segona meitat del segle XIX etiquetats per l'entomòleg Ignasi Moragues Ibarra (1852-1900), la tasca del qual ha estat freqüentment confosa per la historiografia amb la de Fernando Moragues i de Manzanos (1856-1931) (el seu nebot). Tot i que el material fou localitzat originalment en un espai de magatzem inadequat que n'afectà l'estat de conservació, la seva anàlisi aporta dades inèdites. Si bé la faceta de Moragues Ibarra com a entomòleg està ben documentada, destacant el catàleg de 756 espècies publicat el 1885 juntament amb

Fig. 3. Material del Plistocè tal com va arribar a la SHNB (2025). Desordenat i amb les etiquetes amuntegades dins una capsa (Foto D. Vicens).
Fig. 3. *Pleistocene material as it arrived at the SHNB (2025), disordered and with labels piled together inside a box (Photo by D. Vicens).*

Pere Estelrich i Josep Capdebou (Estelrich *et al.*, 1885; Bach i Compte, 1997), aquest fons revela per primera vegada el paper d'Ignasi Moragues en la recol·lecció malacològica (mol·luscs marins i terrestres), indicant l'existència d'una xarxa d'adquisició o intercanvi de material a escala internacional (Pons *et al*., 2025). Tot i que és més conegut principalment per l'estudi dels escarabats, Moragues Ibarra tenia un camp d'interès molt ampli dins de la zoologia. Als registres científics i anuaris de l'època (com els de la *Sociedad Española de Historia Natural*, de la qual era membre des de l'any 1881) figura oficialment registrat com a especialista i interessat en coleòpters i mol·luscs (malacologia). La Col·lecció Moragues era un dels tresors patrimonials i científics més importants de les Illes Balears pel que fa a l'estudi de la biodiversitat històrica. Iniciada a la segona meitat del segle XIX per Ignasi Moragues Ibarra i continuada i expandida pel seu nebot Fernando Moragues i de Manzanos, aquesta col·lecció privada va acumular desenes de milers d'exemplars que documenten la fauna de Mallorca i de la resta de l'arxipèlag balear.

Tornant al conjunt de la col·lecció Monti-sion, aquesta no disposava d'un

inventari, per la qual cosa Pons *et al*. (2025) realitzen un inventari genèric del material que va arribar a la SHNB:

- Unes 15 capses entomològiques en molt mal estat de conservació, la majoria irrecuperables.
- Unes 6 vitrines de mol·lusc actuals (que originalment estaven penjades verticalment).
- Unes 20 capses amb material fossilífer divers.
- Una capsa amb material amb roques i minerals.
- Unes 10 calaixeres, fora del seu moble amb material, bàsicament, de mol·luscs.
- 2 vitrines amb material paleontològic.

Tal com està a l'actualitat es fa difícil o impossible poder fer una valoració més acurada i conèixer quina és la part de la col·lecció original s'ha perdut (moltes etiquetes no compten amb material associat).

Com s'ha dit abans, el 2007 es va realitzar un informe on es comentava que el material paleontològic, de diferent cronologia, es trobava en diferents vitrines amb les etiquetes "relativament recents", amb la localitat i amb la determinació taxonòmica bàsica, tot i que hi havia alguns espècimens sense etiqueta (Pons, 2007). Segons observacions personals, hi ha alguna capsa amb fòssils, minerals i material naturalístic que estava emmagatzemada i mai les peces que contenen se van exposar.

La col·lecció del Plistocè

El material del Plistocè estava desordenat i amb les etiquetes amuntegades dins una capsa (Fig. 3). Com s'ha dit abans, s'han aparellat les etiquetes amb el fòssils del Plistsocè.

La col·lecció del Quaternari, consta de 195 espècimens procedents de 8 jaciments paleontològics (Annex 1). Tots els jaciments tenen un cronologia del Pleistocè superior a excepció del jaciment de cala Llombarts, que per l'aspecte de cimentació i color del fòssil del mol·lusc *Iberellus* sembla del Plistocè inferior.

Els 58 espècimens del Coll d'en Rabassa és molt probable que siguin donacions d'en Joan Cuerda o Andreu Muntaner i procedeixin del jaciment eutirrenià (MIS 5e) cala Pudent. Entre ells destaquen els tàxons bioindicadors del Pleistocè superior, com són *Conus ermineus*, *Gemophos viverratus*, *Monoplex parthenopeus*, *Patella ferruginea* i *Talisman scrobilator*.

Hi ha un *Haliotis tuberculata* de s'Arenal i és probable que sigui de la localitat del MIS 5e denominada per Vicens (2015) es Saluet o adjacent a es Saluet.

Referent a can Vanrrell (Llucmajor), proper al port de s'Arenal, és un jaciment del MIS 5e donat a conèixer per Cuerda i Muntaner (1951), gràcies a la informació donada pel pare Juan Cañigueral. El topònim correcte, a partir d'Aguiló (1996) seria son Grauet. Tot i això, cal recordar que a la col. Cuerda i col. Muntaner apareix el topònim de can Vanrell a les etiquetes (veure Vicens 2015). Procedents d'aquest jaciment eutirremià (MIS 5e), hi ha el termòfil *Thetystrombus latus* i interessant és l'espècimen de *Luria lurida*, no citat a Vicens (2015), ni a Juárez i Matamales-Andreu (2016).

En quan al jaciment denominat Port de Campos a cap Salines i Port de Campos, és molt probable que sigui el jaciment de es Delfí, de cronologia del MIS 5a, documentat a Vicens (2015), de fet, els tàxons presents a la col. Monti-sion, com són *Columbella rustica*, *Gibbula* sp., *Patella aspera* i *Thericium* sp., ja estaven citats, no així *Cladocora caespitosa* i *Episcomitra cornicula*. El color, mida dels grans i aspecte del sediment aferrat a alguns dels espècimens és el mateix que el present a

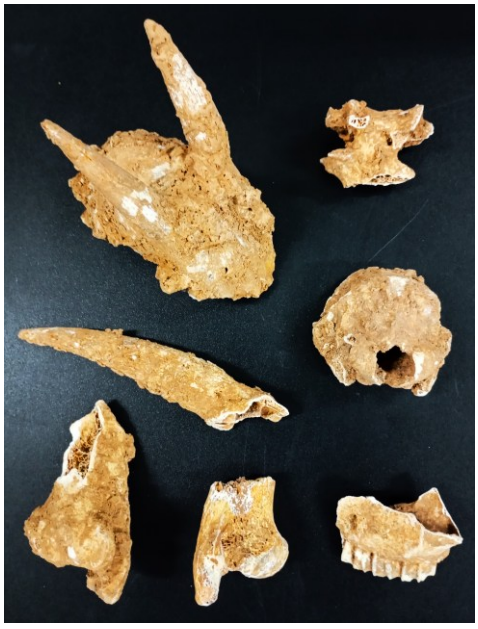

Fig. 4. Restes de *Myotragus balearicus* procedents de les coves de so na Pacs (coves de Campanet). Mida de la banya del centre: 10 cm. (Foto D. Vicens).
Fig. 4. *Remains of Myotragus balearicus from the So Na Pacs caves (caves of Campanet). Size of the central horn: 10 cm. (Photo: D. Vicens).*

exemplars de la col·lecció Vicens procedents d'aquest indret.

De les coves de son Apats (coves de Campanet) hi ha restes de *Myotragus balearicus* (Fig. 4), i no es d'estranyar, ja que el pare Cañigueral apareix a la fotografia de 1948, quan membres del que seria l'embrió de la SHNB, quan es va crear el 1948 com a filial de la *Real Sociedad Española de Historia Natural,* varen efectuar una visita a la cova. Aquesta relació amb la *Real Sociedad* quedà truncada el 1954 any que neix la SHNB com a entitat ja independent, com la coneixem a l'actualitat. A partir d'aquestes primeres exploracions es va donar a conèixer l'existència de *Myotragus* per Colom (1945) i Saz (1946). Poc després, Villalta i Crusafont (1947) fan

Fig. 5. Vèrtebres en connexió anatòmica de *Myotragus balearicus* procedents de la cova de son Bauzà (Palma) amb la seva etiqueta. Mida: 12 cm de llargària. (Foto D. Vicens).
Fig. 5. *Articulated vertebrae of* Myotragus balearicus *from Son Bauzà cave (Palma), shown with their original label.). Size: 12 cm long. (Photo: D. Vicens).*

un treball del jaciments de mamífers a les Balears. S'ha de tenir en compte que durant uns 30 anys, des del descobriment i descripció de *Myotragus balearicus* (Bate, 1909), no s'havien fet estudis d'aquest mamífer. El mateix Pare Cañigueral va descriure la cavitat i va fer consideracions sobre la paleontologia i sobre la possible espeleogènesi (Cañigueral, 1949).

Enseñat *et al*. (2024) expliquen que entrant a la cavitat compareix un passatge descendent on es poden apreciar l'acondicionament per accedir-hi. És en aquesta zona on es degueren efectuar les troballes de fauna fòssil quaternària, dins del sediment retingut sota la colada.

També hi ha restes de *Myotragus balearicus* procedents de la cova de son Bauzà, on uns dels espècimens més interessants són tres vertebres en connexió anatòmica (Fig. 5) i un moltlle intern d'on hi

Fig. 6. Mostra de la cova de son Bauzà (Palma), amb restes de *Nesiotites* i *Hypnomys*. Mida: 18 cm d'ampla. (Foto D. Vicens).
Fig. 6. *Fossiliferous block from the Son Bauzà cave (Palma), containing remains of* Nesiotites *and* Hypnomys*. Size: 18 cm wide. (Photo: D. Vicens).*

havia la massa encefàlica. A més, hi ha restes de la musaranya *Nesiotites hidalgo*, de la rata cellarda *Hypnomys morpheus* i dels mol·luscs terrestres endèmics *Oxychilus lentiformis*, *Iberellus companyonii* i *Tudorella ferruginea*. Dels dos darrers mol·luscs, també n'hi ha del litoral de ponent de la badia de Santa Ponça, acompanyats de *Chondrula gymnesica*, però no se sap el lloc exacte d'on procedeixen ja que hi ha uns quants d'indrets amb mol·luscs fòssils. Crida l'atenció la petita mida dels quatre exemplars de *Ch. gymnesica*.

La cova de son Bauzà era coneguda per la seva importància arqueològica, descoberta el 1929, parcialment excavada i expoliada (Frontán, 1991). Posteriorment se va intentar la comercialització de colada estalagmítica, per la qual cosa se va fer una trinxera de 15 m de llarg, 4 m d'ampla i uns 4 m de profunditat. Bauzà (1946) dona a conèixer l'estratigrafia i la importància paleontològica d'aquest indret. Ballmann i Adrover (1970) comenten que tots els mallorquins aficionats a la paleontologia, d'aquells temps, tenien blocs procedents d'aquesta cova (Fig. 6) amb *Nesiotites hidalgoi* i *Hypnomys morpheus*: Joan Cuerda, Andreu Muntaner, Josep Sacarès, Guillem Colom i Joan Bauzà. A més, també distints col·legis de La Salle de: Palma, Pont d'Inca, Inca, Manacor, Maó i Terol. I també a Catalunya, distints investigadors comptaven amb material d'aquest jaciment com Miquel Villalta i Miquel Crusafont i també comenten que hi ha a la resta d'Europa, i de diferents universitats.

Agraïments

A Rafel Barceló Tomàs director general de la *Fundación Educativa Jesuitas Centro Este* (que engloba col·legis jesuïtes a Aragó, Comunitat Valenciana, Balears i Madrid) per tota la seva ajuda i constància per poder recuperar aquesta col·lecció històrica i facilitar la signatura d'un contracte de comodat entre les dues entitats.

Bibliografia

Alomar, G, i Farràs, M. 2018. El Llull viatger de l'Institut Balear, avui IES Ramon Llull. *Boll. Soc. Arqueol. Lul·liana*, 74: 231-253.

Amorós, M. 2024. Los jesuitas dejan Mallorca después de cuatro siglos: «No hay pelotazo urbanístico pero necesitamos generar ingresos». *ABC*. 13-06-2024.

Bach, C. i Compte, A. 1997. La entomología moderna en España. Su desarrollo: de los orígenes a 1960. *Bol. S.E.A*., 20: 367-392.

Ballmann, P. i Adrover, R. 1970. Yacimiento paleontológico de la cueva de Son Bauzà (Mallorca). *Acta geológica hispánica*, 5 (2): 58-63.

Bate, D.M.A. 1909. Preliminary note on a new artiodactyle from Majorca, *Myotragus balearicus*, gen. et sp. nov. *Geological Magazine,* dec. 5, vol 6 núm. 543: 385-390.

Bauza, 1. 1946. Contribución a la paleontología de Mallorca. Notas sobre el cuaternario. *Estudios Geológicos*, 4:199-204.

Cañigueral, J. 1949. Las Cuevas de Campanet (Mallorca). *Ibérica*, 156: 178-199.

Colom, G. 1945. Las cuevas de «Son Apats», en Campanet. *Correo de Mallorca. Diario Católico*. Año XXXVI, n. 10350. Lúnes 6/7 de agosto de 1945.

Cuerda, J. 1975. *Los tiempos Cuaternarios en Baleares*. Inst. Est. Bal. Palma. 304 pp.

Cuerda, J. 1987. *Moluscos marinos y salobres del Pleistoceno balear.* Caja de Baleares "Sa Nostra". Palma. 420 pp.

Enseñat, J.J., Santandreu, G. i Ginés, J. 2024. Nou plànol topogràfic de les Coves de Campanet (Mallorca). *Papers Soc. Espeleo. Balear*, 7: 201-217.

Estelrich, P., Moragues, I. i Capdebou, J., 1885. Catálogo metódico de los Coleópteros observados en la Islas Baleares. (Tip. Bartolomé Rotger). Palma. 24 pp.

Font, M.A. 2025a. El colegio Montesión celebra su fin de curso y desaparece tras la expulsión de los jesuitas de Mallorca. *OKdiario.com*. *Baleares*. 20-06-25.

Font, M.A. 2025b. Una inexplicable operación inmobiliaria ha motivado el cierre de Montesión y la expulsión de los jesuitas. *OKdiario.com*. *Baleares*. 20-06-25.

Frontán, F. L. 1991. Materiales de la cueva de son Bauzà (Mallorca). *Trabajos de Prehistoria*, 48: 103-134.

Juárez, J. i Matamales-Andreu, R. 2016. Tàxons inèdits o poc coneguts per al Pleistocè superior litoral de Mallorca (Illes Balears, Mediterrani occidental) i consideracions sobre alguns jaciments. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 59: 39-67.

Muntaner, A. 1957. Las formaciones cuaternarias de la Bahia de Palma. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 3: 77-126.

Pons, G. X. 2007. Informe Museu Monti-sion. 20-07-07. Inèdit. 9 pp.

Pons, G.X. i Vicens, D. 2017. La conservación de colecciones científicas: las colecciones de la *Societat d'Història Natural de las Balears (SHNB)*. In*:* Carcavilla, L., Duque-Macias, J., Gimenez, J., Hilario, A., Monge-Ganuzas, M., Vegas, J., y Rodríguez, A. (Eds.), Patrimonio geológico, gestionando la parte abiótica del patrimonio natural. Instituto Geológico y Minero de España, Madrid. XII Reunión Nacional de la Comisión de Patrimonio Geológico de la Sociedad Geológica de España (SGE). *Cuadernos del Museo Geominero*, 21: 211-216.

Pons, G. X., i Vicens, D. 2022. Els museus de ciències naturals i les col·leccions científiques de les Illes Balears: una visió de conjunt i una proposta de futur. A: Jiménez, F., Lladó, F. i Serra, F. *El museus de l'Euroregió Pirineus Mediterrània. Un*

recorregut per les Illes Balears, Catalunya i Occitània, 69- 84.

Pons, G.X. i Vicens, D. 2024. In memoriam Sebastià Feliu Amengual (1932-2024). Boll. Soc. Hist. Nat. Balears, 67: 267-269.

Pons, G.X., Vicens, D. i Del Valle, L. 2022. Catàleg de les col·leccions històriques de la Societat d'Història Natural de les Balears. Col·leccions SHNB. *Actes de la XVII trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica.* (Palma, Mallorca), 70.

Pons, G.X., March, J., Vicens, D., del Valle, L. i McMinn, M. 2022. Les pioneres de la Societat d'Història Natural de les Balears. In: Pons, G.X., del Valle, L. McMinn, M., Pinya, S. i Vicens, D. (edit..). *VIII Jornades de Medi Ambient de les Illes Balears*, 648-651.

Pons, G.X., Vicens, D., Gràcia, F., Pons, J.M., Florit, M., Canyelles, X., Ribot E., Barceló, R., Del Valle, M. i McMinn, M. 2025. Conservació de la col·lecció naturalística del Col·legi Monti-sion i la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB).. *In*: Pons, G.X., del Valle, L., McMinn, M. Pinya, S. i Vicens, D. (eds.). Llibre de ponències i comunicacions de les IX Jornades de Medi Ambient de les Illes Balears, SHNB-UIB. 705-708.

Saz, E. 1946. Las nuevas cuevas de "Son Apats" y fósiles de Mallorca. *Ibérica*, 72/2ª época: 513-518.

Torres, C., Bagur, S. i Motilla, X. 2026. Los museos pedagógicos como espacios para la reflexión: una revisión sistemática. *Cabás. Revista Internacional Sobre Patrimonio Histórico-Educativo*, (35), 167-200.

Vicens, D. 2015. *El registre paleontològic dels dipòsits litorals quaternaris a l'Illa de Mallorca (Illes Balears, Mediterrània occcidental)*. Tesi Doctoral. UIB. 985 pp.

Villalta, M. i Crusafont, M. 1947. Sobre el Pleistoceno de Baleares y sus yacimientos de mamíferos. *Estudios Geológicos*, 6: 69-74.

WoRMS. 2026. World Register of Marine Species. https://www.marinespecies.org/index.php Consultat el 20-09-2026.

Annex 1. Taula resum dels tàxons incorporats a la base de dades col.lecció Monti-sion.
Annex 1. *Summary table of the taxa incorporated into the Monti-sion collection database.*

Tàxons	Localitat	Municipi	Cronologia	n
Chondrula gymnesica	Costa W de Santa Ponça	Calvià	Pleistocè sup.	4
Iberellus companyonii	Costa W de Santa Ponça	Calvià	Pleistocè sup.	6
Tudorella ferruginea	Costa W de Santa Ponça	Calvià	Pleistocè sup.	2
Myotragus balearicus	So na Pacs	Campanet	Pleistocè	10
Lima lima	C'an Vanrell	Llucmajor	Eutirrenià	3
Luria lurida	C'an Vanrell	Llucmajor	Eutirrenià	1
Persistrombus latus	C'an Vanrell	Llucmajor	Eutirrenià	2
Acanthocardia tuberculata	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Arca noae	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	7
Bursa scrobilator	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Chamelea gallina	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Conus ermineus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	4
Diodora gibberula	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Gemophos viverratus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Glycymeris nummaria	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Hexaplex trunculus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	4
Monoplex parthenopeus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	4
Patella ferruginea	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	3
Patella sp.	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	1
Phorcus turbinatus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	3
Spondylus gaederopus	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	2
Stromatonita haemastoma	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	6
Thericium vulgatum	Coll d'en Rabassa	Palma	Eutirrenià	12
Haliotis tuberculata	S'Arenal	Palma	Eutirrenià	1
Bretxa ossífera	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	1
Hypnomys morpheus	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	6
Iberellus companyonii	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	3
Myotragus balearicus	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	12
Nesiotites hidalgo	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	7
Oxychilus lentiformis	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	9
Tudorella ferruginea	Son Bauzà	Palma	Pleistocè	2
Iberellus companyonii	Cala Llombards	Santanyi	Pleistocè inf.	1
Patella aspera	Embarcadero de s'Avall	Ses Salines	Pleistocè sup.	7
Cladocora sp.	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	1
Columbella rustica	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	31
Episcomitra cornicula	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	1
Gibbula sp.	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	22
Patella sp.	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	1
Thericium sp.	Port de Campos a cap Salines	Ses Salines	Pleistocè sup.	1
Gastropoda indeterminat	Desconeguda	Desconegut	Pleistocè sup.	1
Gibbula sp.	Desconeguda	Desconegut	Pleistocè sup.	2